

Çanakkale 1915

Necmettin Özçelik-Tunca Örses

GÖZ..GEZ..ARPACIK...ve ZAFER

" Arkadaşlarım, yakaladıkları bir keskin nişancıyı tepeden aşağıya fırlattılar.Zavallıya o kadar çok süngü saplanmıştı ki, Türk'ün içi boşalmıştı.." Avusturyalı bir erin anılarından...

Gelibolu'da düşman çıkarmasının yapıldığı 25 Nisan'da başlayan kara savaşlarında hemen ilk günden itibaren yarımada ayak basan Müttefik askerlerin en büyük karabasanı Türk keskin nişancıları olmuştur.İngiliz,Avusturyalı ve Fransızlar için Türk,çalılıklar arasından uzanarak alev saçan bir namlu,yanıdaki arkadaşını alından vuran bir mermi ve hiç görülmeden varlığını sürekli olarak hissettiren bir düşmandı. Karaya çıkan askerler Türk nişancılarının isabetli atışlarından yılmışlar,bu yılgınlık ve korku"centilmenler savaşı" olarak adlandırılan Çanakkale muharebelerinde insanlık dışı davranışlar sergilenmesine neden olmuştur.Karşı taraf resmi tarihçelerinde hiç dokunulmayan bu vahşet,sonradan yayınlanan asker anılarında defalarca kez anlatılmıştır.Bu anılarda yazılan öyküler, Türklerin attığını vurma olgusu sonucu müttefik askerlerin ellerine geçirebildikleri Türk nişancılarını ya da nişancı sandıkları Türk askerlerini,özellikle çıkarmayı izleyen günlerde acımasızca katlettikleri gerçeğini gün ışığına çıkarmıştır.

25 Nisan sabahı Seddülbahir bölgesinde V plajı ismiyle adlandırılan Ertuğrul koyundaki küçük kumsalda yaşananlar,nesilden nesile sonsuza dek anlatılacaktır. Bu çıkarma plajındaki muharebeler Türk askerinin tetiği tutan parmağıyla Çanakkale'de yazdığı ilk destandır.

İngilizlerin Yunan mitolojisine olan geleneksel hayranlıkları, V plajına yapılacak çıkarma planının ana yapısını oluşturmuştu. Projenin mimarı olan deniz binbaşı Unwin,Yunanlıların Truva savaşları sırasında başarıyla gerçekleştirdikleri at hilesini Çanakkale'ye uygulamak istemiş,operasyon için River Clyde gemisi seçilmişti.Bu son derece zararsız görünüşlü düşük performanslı tekne, savaşın başında Ege denizinde kömür nakliyatı yapmaktaydı.Türkiye'nin harbe girmesinden sonra İzmir limanından kaçarak müttefik filosuna katılan gemi,elden geçirilmiş bordasında, çok sayıda askerin hızla çıkabilecekleri kapılar açılarak aşağı inen merdivenler konulmuştu. Buruna yerleştirilerek kum torbalarıyla korunan makineli tüfekler,çıkarma sırasında destek ateşi sağlayacaklardı. Plan; geminin karaya oturmuş gibi yapılarak,açılan kapılardan 2000 seçkin askerden oluşan Dublin Fusiliers alayı savaşçılarının, kumsalla gemi arasında iskele olarak kullanılacak küçük teknelerin üzerlerinden sahile ıslanmadan çıkartılmalarından ibaretti. Gemiyle birlikte kumsala yanaşacak olan filikalara yerleştirilen örtme gücü, önce kıyıbaşını oluşturacak ve çıkarma bundan sonra başlayacaktı. İngilizlerin V plajı olarak isimlendirdikleri koy,Ertuğrul tabyası ile Seddülbahir arasında 300 metre uzunluğunda ve

10 metre çapında bir kumsaldı. Bu bölge, 9uncu tümene bağlı 26ncı alayın binbaşı Mahmut bey komutasındaki üçüncü taburunun savunma sorumluluk alanı içerisindeydi. Düşman çıkarması için seçilen plaj ise onuncu bölüğün, Ezinelî Yahya çavuş ve 80 kişilik takımı tarafından savunulmaktaydı.

25 Nisan sabaha karşı 04:30'da yoğun biçimde başlayan donanma bombardımanı, Ertuğrul tabyası ve Seddülbahir köyünü yakıp yıktı. Saat 06:30'da River Clyde, beraberindeki filikalarla birlikte ve HMS Albion savaş gemisinin eşliğinde yavaş yavaş sahile yaklaşarak karaya oturtuldu. İçleri asker dolu olan filikalar, sahile yanaştılar ve .....Türk askerlerinin açtıkları olağanüstü bir karşı ateşle karşılaştılar. Filikalardan sağ olarak inebilenler, biraz ileride sığındıkları bir tümseği siper alarak yaşamlarını kurtarabildi. Kapıların açılmasıyla fırlayan askerleri ise, İngiliz tarihçiler lunaparklardaki atış poligonlarında sırayla vurulan oyuncak ördeklere benzetmişlerdi. Yahya çavuş, 80 kahramanına açtığı mükemmel disiplinli ateş ile Türklerin nişan alma ve hedefini vurma becerisinin en belirgin örneğini tüm dünyaya gösterdi. Sahile ulaşmaya çalışan ve karaya çıkabilen Dublin'liler, Türk nişancılarının isabetli atışlarıyla eridiler. V plajını yalayan küçük dalgalar düşman kanıyla kırmızıya dönüştü. Biri general (gen. Naiper) olmak üzere birçok subay ve askerini kaybeden İngilizler, karaya yerleşme planlarını ertelemek zorunda kalmışlar, zaten güçlü bir olasılıkla yalnızca bir efsane olan Truva savaşlarında kullanılan at hilesi Türklere sökmemişti. Yahya çavuş ve 80 kahramanı tarihteki yerlerini aldılar.

Çıkarma sonrasında 5nci ordu komutanı Mareşal Liman Von Sanders'in yanlış strateji anlayışı sonucu, kıyılarda mevzilenmiş zayıf Türk kuvvetleri arasında düşman derin yarmalar yapmış, birçok birlik unsurları arasında irtibatlar olanaksız hale gelerek taburlar, bazı yerlerde tek ere kadar parçalanmıştı. Bağlı buldukları bölüklerden ayrı düşen mehmetçikler, esareti kabul etmemiş, saklanarak mevzilenip karşılaştıkları düşmanlara ateş ederek, kanlarının son damlasına kadar direnmişlerdi. Anadolu insanına özgü hareket halindeki hedefe isabet yeteneği, bu çatışmalarda ön plana çıkarak "Türk keskin nişancıları" korkusunu başlattı. Bu dönemde belirli bir cephe hattı oluşmadığı için, geceleri müttefiklerin ele geçirdiği topraklara sızan Türkler, pusular kurarak gün doğuşundan sonra ilerlemeye çalışan düşmanlarını avlıyorlardı. Bu pusular müttefiklerce abartılmış, serseri kurşunlarla ölen askerlerin bile Türk nişancıları tarafından vuruldukları kanısı yerleşmişti. Bu yanlış kanı nedeniyle esir düşen birçok mehmetçiğin yaşamına son verildi. Yarımada 1916 Ocak'ına kadar süren muharebelerde Türk keskin nişancıları efsanesi müttefik askerler, savaş sonrasında da onların tarihçileri tarafından günümüze dek ulaştırıldı. Ancak düşmanına bu kadar korku salmasına karşın, Türk ordusunda özel eğitim almış bir nişancı sınıfı bulunmamaktaydı. Muharebe koşullarında nişancılıkları kanıtlanmış olan mehmetçikler, Gelibolu'da keskin nişancı olarak kullanıldılar. Yaşadıkları köylerde doğayla özdeşleşerek çok küçük yaşlarından itibaren silahlarla içiçe olan Anadolu'lu gençler, sürüleri saldırıya uğradığında ya da avlandıklarında ekonomik koşulları nedeniyle kısıtlı olarak bulabildikleri mermileri boşa harcamamayı öğrenmişlerdi. Genç Türk askerinin silahına olan hakimiyetinin anlatıldığı bir anı, bu duruma örnektir:

" Türkiye'ye defalarca dünya şampiyonluğu armağan etmiş Milli binicimiz (E) Sv. Albay Kemal Özçelik, 40'lı yıllarda Kağızman'da görev yaparken emrindeki bir asker, kendisinden dört adet av fişegi istemiş, genç subay akşam üstü barakasının önünde askerin avladığı dört adet ceylanla karşılaşmıştı. " Askerin yanına aldığı dört fişekle son

derece duyarlı olan ve hızlı koşabilen ceylanlara sessizce yaklaşıp, birer atımda vurması onun hareketli hedefe olan ateş yeteneğini gösterir.

1915'te de Anadolu, aynı yetenekteki gençlerimizle doluydu. Çanakkale savaşları sırasında Türk piyadeleri, 1893 modeli Türk Mavzerleri veya 1903 Alman Mavzerleri kullanmışlar, sonraları 1888 ve 1898 Alman Mavzerleri envantere girmişti. Türk subayları, Browning, Parabellum, Mauser, Mannlicher gibi çeşitli tabancalarla savaşa katıldılar.

Çıkarmayı takip eden haftalar, taarruz ve karşı taarruzlarla geçmiş, müttefik güçler içeriye fazla sokulmadan dar bir alan içerisine hapsedilmişlerdi. Mayıs ayında başlayan siper savaşlarında da nişancılık ön plana çıktı. Birbirlerine çok yakın mesafede bulunan siperlerden gözetleme yapmak, çoğunlukla alına ya da iki göz arasına isabet eden bir mermiyle sonuçlanıyordu. Batı cephesindeki siper savaşı taktikleri, Çanakkale'de de uygulandı. Gözetleme periskopları ve ayna sistemleri, Gelibolu'ya taşındı. Siperlerde mehmetçikler yine nişancılıklarını gösterdiler. Bu dönemde 19ncu tümen komutanı yarbay Mustafa Kemal'in kurmay başkanı Bnb. İzzetin (Çalışlar) imzasıyla 27nci alaya gönderdiği bir emirde isabetli atış yapma ve cephe sıkıntısı belirtilmiştir. (harp tarihi araştırma grubu HATAG arşivi)

180 rakımlı tepenin cenubundan
komutanlığına
fırka karargahı

27nci alay

1. Düşmanın tahkimatını ilerletmesine meydan vermemek için bilhassa geceleri keşif kuvvetleri
sürmek ve bazen düşmanın çalıştığı görülen yerlerde ateş açarak derhal onları rahatsız etmek
ve onu ateş açmaya zorlattıktan sonra hemen ateşi kesmek suretiyle ara sıra hasmı şaşırtmak
lazımdır.Bu gibi işler için mahir erat tayin edilmeli ve subayların işaret ve emirleriyle sessizce hareket edilmelidir.

2. Beyhude tek bir merminin bile sarfının büyük bir cürüm (suç) olduğu erata layıkıyla anlatılmalıdır.
Kör ve zayıf bir hedefe maksatsızca ateş açılmamalı ancak bize etkili olan bir düşman hedefi
keşif amacıyla ateş altına alınmalıdır.

Mehmetçikler kısıtlı cephaneleriyle olağanüstü atışlar yaptılar.Siperlerdeki nişancı tehlikesi karşı taraf askerlerinin en büyük ortak çekincesi olmuştu. Sonradan yayınladıkları anılarında, çoğu kez öldürülen arkadaşlarının,siperlerinden karşı tarafa yalnızca bir saniye görülmüş olmalarının vurulmaları için yeterli olduğunu anlattılar.

Savaş süresince Türk keskin nişancılarıyla ilgili gerçek dışı öyküler üretildi. Evlerine ve Mısır'da yayınlanan

bazı gazetelere mektup gönderen İngiliz -Avusturalyalı askerler kadın nişancılardan bahsettiler. "Türk keskin nişancılarını avlamak için oluşturulan ekipler büyük zorluklarla öldürdükleri nişancının kadın olduğunu görüyorlar." ,"saldırıyla ele geçirdikleri köylerde kendilerine en fazla direnenler kadın nişancılar oluyordu." Çanakkale'de bulutlarda kaybolan birliklerin anlatıldığı öyküler olduğu düşünülürse,bu kadın nişancı öykülerinin de inandırıcı olduğunu söylemek olası değildir. 1915'te Gelibolu'da görev alan hiç bir Türk birliği kadrosunda kadın askerler yer almamıştır. Günümüze kadar savaşa katılmış olan hiç bir subay ya da askerin yazmış olduğu anılarında da bu konuya yer verilmemiştir. Nişancıların katledilmeleri ise önemle incelenmesi gereken bir konudur. Tarih boyunca savaş psikolojisiyle her ulusun askerleri özellikle korkuya kapıldıklarında kıyıcı olabilmıştır ve Gelibolu'da yaşanan gerçek, savaşın erken dönemlerinde esir alınan birçok Türk askerinin keskin nişancı sanısıyla katledilmiş olmasıdır. Avusturalya resmi tarihçisi Bean'in ölümünden sonra yayınlanan günlüklerinde sahilde oluşturulan küçük bir esir kampında barındırılan Türk esirlerinin yakıldığı anlatılmıştır. Gelibolu'ya çıkarılan askerlere kasıtlı olarak Türklerin aldıkları esirleri katlettikleri söylenmiş, bu propagandaya inanan askerler daha da öldürücü olmuşlardır. Savaşın tüm bu çirkinliklerine karşın Çanakkale'de güzel şeylerde yaşanmış, bir günlük ateşkes sonunda Anzakların, Türkler hakkında daha önce oluşturulan kanıları mehmetçikleri tanıyınca değişmişti. Siperler arasında yiyecek alış-verişleri yapılmış, iki taraf da aldıkları yaralı esirleri tedavi etmişler ve birbirlerine karşı saygı duymaya başlamışlardır. Çanakkale'de kesin sonuç, mehmetçiğin cesareti, süngüsü ve namlusundan çıkan isabetli atışlarla alınarak savaş, 1916 yılının ocak ayında müttefiklerin yarımadayı terketmeleriyle son bulmuştur.